

تیز فکری

جسور باش، بیندیش!

درسگفتار استدلال‌های اساسی

فلسفه علم

نگاهی تاریخی به مهمترین مفاهیم، مرزبندی‌ها
و استدلال‌های اساسی در فلسفه علم قرن بیستم

مشخصات محصول

۱۰۰٪ مجازی

سطح دوره: مقدماتی

گواهی پایان دوره

جلسه پرسش و پاسخ

هدف این درسگفتار

بارها با این پرسش مواجه شده‌ام که برای آشنایی با فلسفه علم از کجا شروع کنیم؛ چه بخوانیم؟ و اصلا با خواندن این مباحث چه نتیجه‌ای در کار ما به عنوان استاد، دانشجو یا پژوهشگر علم ایجاد می‌شود؟ این دوره را برای معرفی مهمترین مفاهیم، استدلال‌ها و مرزبندی‌های فلسفه علم در قرن بیستم طراحی کرده‌ام. می‌خواهم تصویری کلی از مهم‌ترین مناقشه‌های فلسفی درباره علم، خاستگاه شکل‌گیری آن‌ها و جریان‌های فکری مختلفی که در پیرامون این مناقشه‌ها شکل یافته است، ارائه نمایم. همچنین استدلال اساسی هر نظریه را با نگاهی تاریخی، به صورت شسته و رفته صورت‌بندی و تشریح کنم.

پیش از شروع این دوره

پیش از شروع این دوره این پرسش‌ها را از خود بپرسید:

- دانشمندان دقیقاً چه کاری می‌کنند؟
- چگونه برخی مشاهده‌ها، الهام‌بخش تایید یا اثبات نظریه دیگری می‌شوند؟
- نظریه‌های رقیب، چگونه و در چه چیزی از یکدیگر پیشی می‌گیرند؟
- اگر علم برخاسته از مشاهده‌های جزئی و موردی است، چگونه به عنوان «قانون طبیعت» تفسیر می‌شود؟
- آیا همه نظریه‌های موفق، صادق، و همه نظریه‌های ناموفق کاذب‌اند؟

چه چیز دانشمندان را به مناقشه‌های فلسفی درباره علم کشانده است؟ چه مکتب‌های فکری در این مناقشه‌ها به وجود آمده‌اند؟ استدلال اساسی آنان چیست؟ این کار دانشمندان و پژوهشگران گذاشته‌اند؟

معرفی مدرس

حامد صفایی‌پور، دکتری فلسفه علم از دانشگاه تربیت مدرس تهران، استاد مدعو در گروه فلسفه دانشکده علوم انسانی دانشگاه اصفهان و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تهران است. وی مؤلف کتاب «تیزفکری، مهارت فهم و سنجش استدلال» و نویسنده چندین مقاله علمی پژوهشی است. وی مدیر موسسه تیزفکری است و سابقه فعالیت‌های مدیریتی، اجرایی و مشاوره دارد.

پرسش‌های اساسی

به طور دقیق‌تر، این دوره در پی پاسخ چهار پرسش زیر است:

- چه چالش‌ها و مناقشه‌هایی دانشمندان قرن بیستم را به مباحث فلسفی درباره علم کشاند؟ (چه چیز دانشمندان را به فیلسوف تبدیل ساخته است؟)
- در پی این مناقشه‌ها، چه اندیشه‌ها و مکتب‌هایی ایجاد شده است؟
- استدلال اساسی هر مکتب فکری چیست؟
- چگونه در نقد دیدگاه‌ها، دیدگاه‌های تازه متولد شده است؟

دستاوردها

دستاوردهای قابل انتظار این دوره:

- آشنایی با تعاریف و اصطلاحات کلیدی فلسفه علم
- شناخت سرخ‌ها و منابع مطالعاتی
- شناخت مسائل اصلی و مرزبندی‌های گوناگون در فلسفه علم
- ساختاربندی و دریافت نقشه ذهنی تازه‌ای از فلسفه علم

منابع

- درآمدی بر فلسفه علم، پیتر گادفری اسمیت، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- درآمدی تاریخی به فلسفه علم، جان لازبی، انتشارات سمت
- فقط استدلال؛ مهمترین ۱۰۰ استدلال فلسفه غرب، مایگل بروس و استیون باربن، فرهنگ نشر نو
- فلسفه علوم طبیعی، کارل همپل، نشر جهاد دانشگاهی

فهرست فایل‌ها

درسگفتار اول: رابطه مشاهده و نظریه در علم چگونه است؟

موضوع ۱: مقدمه | ۱۵ دقیقه

موضوع ۲: همراه با آقای وایز، یک مسئله علمی را حل کنیم؟ | ۴۱ دقیقه

- کندوکاو فکری در ماجرای کشف «تب زایمان»

موضوع ۳: نگاه تاریخی به فلسفه علم قرن ۲۰ م. | ۹۴ دقیقه

درس‌های تاریخ‌نگاری هگلی

سه دوران اساسی فلسفه علم کلاسیک

- از پوزیتویسم منطقی تا تجربه‌گرایی منطقی (۱۹۱۸-۱۹۵۰ م.)

- پارادایم‌های جدید و تحول علمی (۱۹۵۰-۱۹۷۰ م.)

- دوران معاصر (۱۹۷۰- تا امروز)

چالش اساسی فلسفه علم کلاسیک

درسگفتار دوم: استدلال اساسی پوزیتویسم منطقی (بخش نخست)

موضوع ۱: مروری بر مطالب جلسه اول | ۲۴ دقیقه

موضوع ۲: تجربه‌گرایی انگلیسی (دیوید هیوم) | ۴۶ دقیقه

موضوع ۳: پوزیتویسم فرانسوی (آگوست کنت) | ۳۰ دقیقه

موضوع ۴: تجربه‌گرایی منطقی در نمونه برتراند راسل (دیدار تجربه

گرایی راسل با فلسفه رازآمیز ویتکنشتاین) | ۴۸ دقیقه

درسگفتار سوم: استدلال اساسی پوزیتویسم منطقی (بخش دوم)

موضوع ۱: ویتکنشتاین در دیدار با حلقه وین | ۴۶ دقیقه

موضوع ۲: کارنپ؛ روح حلقه وین | ۴۷ دقیقه

موضوع ۳: تمرین گروهی: گزاره‌های با معنا و بی معنا | ۲۰ دقیقه

موضوع ۴: ستیز آشکار با متافیزیک | ۱۹ دقیقه

درسگفتار چهارم: چرا ایده پوزیتویسم منطقی یک ایده نئوکانتی است؟

موضوع ۱: گزاره‌های تحلیلی / تالیفی از دیدگاه هیوم و کانت | ۲۹ دقیقه

موضوع ۲: کانت، فیلسوف نیوتن | ۲۰ دقیقه

موضوع ۳: پوزیتویسم، فلسفه نئوکانتی علم معاصر | ۳۵ دقیقه

درسگفتار پنجم: استدلال اساسی کارل پوپر

موضوع ۱: فلسفه علم کارل پوپر (بخش اول: زندگی و مهم‌ترین اندیشه‌ها) |

۷۳ دقیقه

موضوع ۲: فلسفه علم کارل پوپر (بخش دوم: روش‌شناسی) | ۳۳ دقیقه

موضوع ۳: فلسفه علم پوپر، نقد روش‌شناسی | ۲۸ دقیقه

استدلال اساسی توماس کوهن و پل فایریند

موضوع ۱: انقلاب‌های علمی چگونه پدید آمدند؟ | ۳۶ دقیقه

موضوع ۲: فلسفه پل فایریند؛ فلسفه آنارشیستی علم | ۲۹ دقیقه

موضوع ۳: جمع‌بندی مطالب (بازگشت به مساله آقای وایز) | ۱۶ دقیقه

مخاطب این درسگفتار کیست؟

دانشجویان رشته روان‌شناسی

این دوره به دانشجویان رشته روان‌شناسی کمک می‌کند نگاهی مستقیم به روان‌شناسی داشته باشند و با درک رابطه مشاهده و نظریه از محدودیت‌ها و دامنه هر نظریه پرسش نمایند. این نکته درباره دانشجویان جامعه‌شناسی و دیگر دانشجویان رشته‌های علوم انسانی نیز صادق است.

نوآموزان

این دوره به نوآموزان کمک می‌کند در انبوه منابع سرگردان نشوند و بتوانند سرخ‌های لازم را برای مطالعه بیشتر بیابند. همچنین با مفاهیم، تعاریف و استدلال‌های اساسی هر نظریه آشنا شوند.

پژوهشگران

این دوره به پژوهشگران کمک می‌کند، محدودیت‌های روش‌شناختی ادعاهای علمی را بشناسند و در فرآیند حرکت از مشاهده تا ساختن فرضیه، از دقت فلسفی و تفکر نقادانه بهره‌مند شوند.

دانش‌آموختگان و افراد مطلع در زمینه فلسفه علم

این دوره به دانش‌آموختگان و افراد مطلع در زمینه فلسفه علم و روش‌شناسی علم کمک می‌کند، با نگاهی از بالا به مباحث به پیکربندی روشن و منسجمی از اصلی‌ترین اردوگاه‌های فکری فلسفه علم معاصر برسند و برای یافتن استدلال‌های اساسی هر مکتب تلاش کنند.

تیزفکری

جسور باش، بیندیش!

آموزش تعاملی، مهارت محور، خلاق و خاطره‌انگیز

www.tizfekri.ir